

Vergaderjaar 2020–2021

35 570 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2021

Nr. 41

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 mei 2021

Inleiding

Met deze brief doe ik uw Kamer verslag van mijn reis naar Sint Eustatius, Saba en Sint Maarten van 16 tot en met 20 mei 2021. Aanleiding voor de reis was kennisnemen van de voortgang op de eilanden. Bij Sint Eustatius ging dit met name om de verbeterde infrastructuur en de vaccinatiebereidheid van de eilandbewoners; bij Saba stond bereikbaarheid van het eiland centraal. Op beide eilanden zijn er ook gesprekken gevoerd over de huidige situatie omtrent COVID-19. Tevens heb ik een bezoek gebracht aan Sint Maarten om de actuele situatie rond de wederopbouw, de onderlinge samenwerking zoals overeengekomen op 22 december 2020 en de daarmee verbonden liquiditeitssteun te bespreken.

Werkbezoek Sint Eustatius 16 en 17 mei

Op 16 mei 2020 laat in de middag landde ik op Sint-Eustatius waar gelijk zichtbaar werd dat er tijdens deze COVID-periode hard is doorgewerkt. De nieuwe verkeerstoren en aankomst- en vertrekhal zijn bijna klaar voor opening en de luchthaven is qua capaciteit voorbereid op het ontvangen van meer passagiers. Tijdens het diner heb ik in aanwezigheid van de vaccinatiegezant, de heer dr. Sprenger, van het Ministerie van VWS gesproken met de plaatsvervangend regeringscommissaris en de Eilandsecretaris over mijn zorgen over de vaccinatiebereidheid van de Stataanse bevolking. Vanaf 22 februari is gestart met het vaccineren van de bevolking met het Moderna-vaccin. Echter, men wantrouwt het vaccin en de vaccinatiegraad stukt op 45%. Ik vind dit zorgelijk en heb aangegeven dat het eiland niet oneindig steun toegekend kan krijgen en als gevolg van de lage vaccinatiebereidheid op slot kan blijven. Tot nu toe heeft de Nederlandse regering zo'n € 5,5 miljoen toegekend in de vorm van loon- en steunpakketten. Bij de start is afgesproken dat een vaccina-

tiegraad van 80% gewenst was om het eiland weer echt te kunnen openen. Daarom heb ik gevraagd om samen met de vaccinatiegezant een nieuw handelingsperspectief te ontwikkelen, waardoor dit alsnog binnen bereik komt.

Ook kwamen onderwerpen als het nieuw te bouwen overheidsgebouw, het financieel verbeterplan en de loslopende geiten aan de orde. Met eigen ogen heb ik kunnen aanschouwen wat deze loslopende geiten en ander vee aan schade veroorzaken aan de Quill en National Boven Park. Hierna kreeg ik een rondleiding van de heer Barnhoorn, eigenaar van het Oasis Golden Rock Dive Center, die 37 miljoen dollar heeft geïnvesteerd om een hotel te bouwen op de zuidkant van het Eiland. De eigenaar heeft als visie om uitsluitend lokale mensen een baan te bieden, gecombineerd met training en opleiding. Dit biedt het eiland nieuwe mogelijkheden, maar daarvoor is het wel van belang dat er een goede infrastructuur aan wegen ligt, zodat toeristen zich veilig kunnen verplaatsen en dat het eiland spoedig «open» kan. Ik zie voortgang op het gebied van de wegen, maar de aanleg van een veilige weg naar dit resort is van groot belang.

Tijdens mijn werkbezoeken vind ik het belangrijk om lokale mensen te ontmoeten en daar was tijdens deze reis ook in voorzien. Zo sprak ik met een bewoner van een sociale huurwoning, de aannemer die deze woningen bouwt en met werknemers die wegen aanleggen. Inmiddels is er 4,2 kilometer aan weg vernieuwd. Dat de inwoners hier blij mee zijn bleek wel uit de enthousiaste reacties van de inwoners van Cherry Tree die hun dank uitten over deze ontwikkeling. Deze wijk had vele zandwegen, maar is nu geheel geasfalteerd, wat bijdraagt aan het woonplezier en de toegankelijkheid. Van de heer Cuvalay van het water- en energiebedrijf Stuco kreeg ik een korte toelichting op de uitbreiding van de watercapaciteit. Daarna heb ik de eerste rotonde van Sint Eustatius geopend, samen met de eigenaar van Statia Road Construction, de heer Lopes.

Hierna had ik samen met de vaccinatiegezant en de GGD een gesprek met de kerkelijk leiders. Ook daar heb ik mijn zorgen over de vaccinatiebereidheid gedeeld. De kerkelijke leiders hebben aangegeven dat zij de leden van hun kerkgenootschappen voldoende hebben geïnformeerd, maar dat het zou helpen als in deze fase opnieuw feitelijke informatie verstrekt zou worden. Een suggestie was om dit met hulp van de opgedane kennis en ervaring van Saba te doen. Aansluitend sprak ik met directeur Bohman en de Marine Park Manager, mevrouw Berkel van natuurorganisatie Stenapa en de eigenaren van de twee duikscholen, de heer Harterink en mevrouw Bellevang, over het benutten van het Marinepark bij herstel van de economie en over hun zorgen over het hebben van geen perspectief op het openen vanwege de lage vaccinatiegraad, de schade die geiten aanrichten op het eiland en de nadelige gevolgen ervan voor het Marinepark. Dit naar aanleiding van een nieuwe natuurverordening die op dit moment wordt besproken met de verschillende stakeholders.

Na dit gesprek sprak ik met de voltallige Eilandsraad. Voor aanvang van het overleg ontving ik een brief van hen waarin mij werd gevraagd om in de huidige wet (Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius (Kamerstuk 35 422)) drie belangrijke artikelen vroegtijdig in werking te laten treden. Deze brief is door de Eilandsraad ook naar uw Kamer verzonden. Daarnaast werd ook gevraagd om nu al twee gedeputeerden te benoemen en gelijktijdig de bevoegdheid van de regeringscommissaris in stand te houden. Beide voorstellen zijn in strijd met de huidige wet herstel voorzieningen Sint Eustatius, die met zeer brede steun is aangenomen in zowel de Tweede als Eerste Kamer. Ik heb de Eilandsraad aangegeven dat ik volledig achter de wet sta en dat het amenderen van de wet niet door

de Eilandsraad gebeurt maar door de Tweede Kamer. Mijn reactie op dit ingediende voorstel wordt deze week ter kennisneming separaat aan u gestuurd (Kamerstuk 35 422, nr. 13).

Hierna heb ik samen met de plaatsvervangend regeringscommissaris, mevrouw Francis, een radio-interview gegeven waarin ik ben ingegaan op actuele vragen, mijn ervaringen van de afgelopen jaren en de bereikte resultaten. Tot slot bezocht ik de archeologische opgraving naast het vliegveld. De directeur van Secar (Sint Eustatius Archeologic Research) tevens directeur van het project, de heer Stelten, heeft de vondst van ca. 35 graven van slaven laten zien en een toelichting gegeven. Dit is tot nu toe één van de grootste blootgelegde slavenbegraafplaatsen in de Caribische regio. De vondst kan een zeer belangrijke rol spelen om meer inzicht te krijgen in het Slavernijverleden en daarmee in de zwarte bladzijden van de koloniale geschiedenis.

Naast de plek van de opgraving herrijst een nieuwe luchthaven en hier kreeg ik van de Manager Airport, de heer Wilson, en de commerciële manager transport, de heer Oegjadir, een toelichting op innovatie die wordt doorgevoerd bij de afhandeling van passagiers, waardoor Sint Eustatius beter is toegerust voor de toekomst.

Dat op Sint Eustatius flinke stappen zijn gezet is mij tijdens deze reis duidelijk geworden: veel wegen liggen er beter bij, er is een betrouwbare watervoorziening gerealiseerd, binnenkort wordt een gloednieuwe luchthaven geopend, de internetconnectie is goedkoper en sneller geworden en het eiland krijgt met de toevoeging van een nieuw resort een extra impuls.

Werkbezoek Saba 17 en 18 mei

Op 17 en 18 mei bezocht ik Saba. Hier heb ik gesproken met het bestuurscollege, de eilandsraad en de onlangs geïnstalleerde jeugdraad. Ook heb ik gesproken met het Outbreak Management Team over de succesvolle corona-aanpak en bezocht ik een aantal projecten op het eiland.

Tijdens mijn gesprekken met het bestuurscollege en de eilandsraad heb ik mijn waardering uitgesproken voor de wijze waarop het openbaar lichaam opereert waar het gaat om goed bestuur en financieel beheer. Het is prettig samenwerken met Saba. De lokale overheid neemt initiatief en verantwoordelijkheid, gesprekken zijn constructief maar ook – terecht – kritisch. Bij ieder bezoek aan Saba zie ik vooruitgang. Voorbeelden zijn de aanleg van de nieuwe haven, verbeteringen in het afvalbeheer en de aanpak van de geitenproblematiek door de introductie van duurzame geitenhouderij en populatiebeheersing in samenwerking met het Wereld Natuur Fonds.

Ook de aanpak van de coronacrisis oogst lof. Het multidisciplinaire Outbreak Management Team heeft mij uitvoerig geïnformeerd over hun aanpak om het virus te bestrijden, over de effecten van de lockdownmaatregelen en over de vaccinatiecampagne. Inmiddels is meer dan 90 procent van de volwassenen gevaccineerd.

Met het bestuurscollege heb ik gesproken over de voortgang van de uitvoering van de Saba Package. Saba werkt constructief met de departementen om tot de afgesproken resultaten te komen. In het gesprek met het bestuurscollege is voor de periode mei 2021 tot en met mei 2022 de uitvoeringsagenda van de Saba Package vastgesteld om gestructureerd en gericht verder te werken. In het gesprek is de hoogte van de vrije uitkering ook aan bod gekomen. Het tekort aan structurele middelen op de begroting maakt dat Saba steeds vaker incidentele middelen moet inzetten om de structurele kosten te dekken. Daarom heb ik dit jaar

eenmalig een extra bedrag van USD 1 miljoen toegevoegd aan de vrije uitkering, vrij besteedbaar. Ik ben mij ervan bewust dat dit slechts een tijdelijke oplossing is voor een structureel probleem. Het is echter aan het volgende kabinet om een passende oplossing te vinden.

Tijdens mijn bezoek aan Saba had ik het genoegen met de jeugdraad te spreken. De jeugdraad bestaat uit zes ambitieuze leerlingen van de Saba Comprehensive School en is op 1 mei jl. officieel door het bestuurscollege geïnstalleerd. Met het zetal heb ik gesproken over hun ideeën op het gebied van sport, gezondheidszorg, onderwijs en de algemene ontwikkeling van Saba, maar ook over de rollen en verantwoordelijkheden van de jeugdraad. Een van de eerste projecten van de jeugdraad is het organiseren van een sport clinic waarbij twee professionele atleten naar Saba komen om jongeren te enthousiasmeren voor sport.

In de gesprekken met het bestuurscollege en de jeugdraad kwamen ook de kosten en snelheid van het internet ter sprake. Ik heb Saba nogmaals aangeboden zich aan te sluiten bij het investeringsvoorstel van de Statia Saba Cable System (SSCS) BV. Dit voorstel heeft op Sint Eustatius geleid tot een korting op de internetrekening van USD 10 per maand voor inwoners en bedrijven en tot minimaal 20% hogere internetsnelheid. Al met al kijk ik met veel genoegen terug op mijn bezoek aan Saba.

Werkbezoek Sint Maarten 19 en 20 mei

Het programma van het bezoek bevatte meerdere onderwerpen, maar stond door de actuele ontwikkelingen vooral in het teken van de ontstane situatie rond de luchthaven en mijn brief van 12 mei jl. aan de Minister-President van Sint Maarten waarin ik haar heb geïnformeerd over mijn besluit de vijfde tranche liquiditeitssteun opnieuw te agenderen voor de Rijksministerraad van 28 mei a.s. (Kamerstuk 35 420, nr. 275) Ik verwijs voor een uitgebreide toelichting naar deze brief die ik als bijlage heb toegevoegd¹. Daarnaast heb ik gesprekken gevoerd met betrekking tot rechtshandhaving en werkbezoeken afgelegd in het kader van wederopbouw en vaccinatie.

Zoals gebruikelijk stonden gesprekken gepland met gouverneur Holiday en de Minister-President van Sint Maarten. In deze gesprekken stonden goed bestuur, met name op de luchthaven, en agendering van het aanhouden van de vijfde tranche liquiditeitssteun in de Rijksministerraad centraal. Ook in een gesprek met de voorzitter van de staten, de heer Brison, was dit het gespreksonderwerp. Ik heb de beweegredenen om de liquiditeitssteun aan te houden, zoals beschreven in de brief van 12 mei jl. herhaald en nader toegelicht.

Het gesprek met Minister-President Jacobs en Minister van financiën Irion voerde ik in aanwezigheid van de speciaal vertegenwoordiger wederopbouw en lid van de stuurgroep de heer Weekers, die de afgelopen periode intensieve contacten heeft onderhouden en herhaaldelijk zijn zorgen over de ontwikkelingen rond de luchthaven met mij en de regering van Sint Maarten heeft gedeeld. De Minister-President erkende dat de «hands off» benadering die de regering als aandeelhouder van de luchthaven tot recent voerde heeft geleid tot ernstige problemen met betrekking tot goed bestuur. Samen met Minister van Financiën Irion bevestigde zij verder de noodzaak te zien van de inzet van Royal Schiphol Group (RSG) gedurende het herstelproject. Zij hebben toegelicht welke stappen zijn en zullen worden gezet om goed bestuur op de luchthaven te herstellen. Ik constateer dat er serieuze acties lijken te worden genomen,

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

maar gelet op het herhaaldelijk beschadigd vertrouwen wil ik eerst daden zien. Ik heb de Minister-President dan ook desgevraagd laten weten niet vooruit te willen lopen op de bespreking hierover in de Rijksministerraad van 28 mei a.s. Ik hoop van harte dat de regering van Sint Maarten handelt in het belang van het land en haar inwoners en RSG op 26 mei a.s. weet te overtuigen met structurele aanpassingen.

In het gesprek heb ik ook een aantal punten benoemd die van belang zijn voor de voortgang van een aantal trajecten. Zo heb ik de Minister-President verzocht het commitment van de regering aan de voorgestelde planning voor het nader rapport rijkswet COHO te bevestigen, wat zij heeft gedaan. Een ander punt betreft de overname en daarmee continuïteit van het humanitair hulpprogramma. Op dit moment heeft Sint Maarten de onderlinge regeling humanitair hulpprogramma nog niet getekend. Ik heb haar verzocht de onderlinge regeling te tekenen zodat de subsidieverlening en daarmee voortzetting van het programma kan worden gegarandeerd. Zij heeft toegezegd navraag te doen naar de stand van zaken. Verder heb ik nogmaals verzocht de afspraken met betrekking tot technische assistentie voor de afvalproblematiek te bevestigen zodat deze kan starten. De Minister-President gaf aan hier spoedig op terug te komen. Ook heb ik mijn zorgen geuit over de vaccinatiegraad, die ondanks massieve steun vanuit Nederland op een teleurstellend en zorgelijk niveau blijft steken. Daarop lieten de Minister-President en Minister van Financiën weten dat de nieuwe Minister van Volksgezondheid, Sociale Ontwikkeling en Arbeid nieuwe campagnes opzet om de vaccinatiegraad te verhogen.

Tot slot heb ik aangegeven het publiceren van correspondentie tussen regeringen over lopende trajecten niet productief te vinden voor het herwinnen van vertrouwen en verbeteren van onze samenwerking. Omdat dit gebeurd is, heb ik mij genoodzaakt gevoeld mijn reactie op de openbaar gemaakte brief van 6 mei eveneens openbaar te maken. Deze werkwijze zou niet structureel moeten zijn.

Tijdens een Ministerieel Overleg met Minister-President Jacobs en Minister van Justitie, mevrouw Richardson, sprak ik over de situatie rond politie en het gevangeniswezen. Ik heb mijn teleurstelling uitgesproken over het feit dat de voortgangsc commissie² keer op keer weinig of geen verbetering waarneemt maar zelfs een verslechtering van de situatie. Zo is het functieboek voor het politiekorps nog steeds niet vastgesteld en de politiecapaciteit zorgelijk. Ook de situatie in de gevangenis verbetert niet. In oktober 2018 is een afsprakenlijst verbetermaatregelen overeengekomen tussen Nederland en Sint Maarten waarvan een deel nog steeds niet is uitgevoerd door Sint Maarten. Inmiddels maken de verbetermaatregelen onderdeel uit van het landspakket. Waar Minister Richardson mij in januari 2021 verzekerde dat de overeengekomen verbetermaatregelen conform het landspakket 15 juni a.s. gereed zouden zijn vertelde zij mij nu dat die datum niet gehaald zal worden. Verder hebben wij gesproken over de opdracht aan UNOPS om een nieuwe gevangenis te realiseren. Ik heb de Minister verzocht niet langer te wachten om het projectvoorstel van UNOPS goed te keuren, zodat UNOPS verder kan met de voorbereidingen. Inmiddels heeft Minister Richardson ingestemd.

De oprichting van de Integriteitskamer gold in 2017 als voorwaarde voor het beschikbaar stellen van wederopbouwmiddelen. De Integriteitskamer

² Voor de taken die Sint Maarten nog niet zelfstandig kon vervullen op 10-10-10 is destijds een plan van aanpak vastgesteld, zo ook voor detentie en politie. Deze worden gemonitord door de voortgangsc commissie. De Algemene Maatregel van Rijksbestuur Samenwerkingsregeling waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint Maarten ligt hieraan ten grondslag.

is onder andere belast met het geven van adviezen over het beleid ter algemene integriteitsbevordering van Sint Maarten. Ik sprak met de leden van de Integriteitskamer over de behaalde resultaten. Voorbeelden hiervan zijn een gestarte communicatiecampagne en een advies over het *Sint Maarten Stimulus and Relief Programme*. Ik verzocht de Minister-President van Sint Maarten om de bijdragen voor 2021 over te maken naar de Integriteitskamer. Vanaf 2022 is Sint Maarten immers zelf verantwoordelijk voor de financiering van de Integriteitskamer.

Samen met vaccinatiegezant dr. Sprenger, die door de Staatssecretaris van VWS is aangesteld om (ei)landen van het Caribisch deel van het Koninkrijk te assisteren bij de voorbereiding en uitvoering van het vaccinatieprogramma, sprak ik het Vaccinatie Management Team in het Bell Air Community Center, een van de priklocaties op Sint Maarten. Ondanks alle inspanningen van dit team en vrijwilligers en ondersteuning vanuit Nederland om het vaccinatieprogramma op te zetten, uit te voeren en de diverse doelgroepen te benaderen is de vaccinatiegraad nog altijd bijzonder laag, namelijk 35%. De doelstelling om voor 1 mei alle volwassen inwoners de eerste prik te geven is niet gehaald en de doelstelling om voor het begin van het orkaanseizoen een vaccinatiegraad van 85% te behalen is niet meer haalbaar. De bevolking van Sint Maarten lijkt zich onvoldoende bewust van de risico's voor hun gezondheid en herstel van de economie. Gelet op het stijgend aantal besmettingen dat nu wordt waargenomen, de ver achterblijvende vaccinatiegraad, de intrede van nieuwe varianten en het naderende orkaanseizoen kan niet genoeg benadrukt worden dat het van belang is dat het aantal gevaccineerde personen toeneemt.

In het kader van de wederopbouw heb ik diverse werkbezoeken gebracht aan projecten. Het eerste project betrof het «ruimen van scheepswrakken» als onderdeel van het afvalproject (Emergency Debris Management Project) in Simpson Baai. Het gaat om boten die gezonken zijn als gevolg van orkanen Irma en Maria (2017) en Luis (1995). Het project kende een lange aanloop, maar is nu volop in uitvoering. Er zijn inmiddels zo'n 40 van de 109 scheepswrakken geruimd. Daarnaast worden ook de oevers van de Baai geschoond. De zichtbare resultaten leiden tot positieve reacties in de gemeenschap. De resten van de scheepswrakken en het puin worden gescheiden en afgevoerd, zodat de belasting op de lokale afvalberg nihil is. De Nature Foundation is betrokken om de bescherming van het ecosysteem te borgen. De werkzaamheden zullen volgens planning in oktober worden afgerond. Tijdens de werkzaamheden zijn nieuwe wrakken aangetroffen, onder andere onder verwijderde wrakken. Er wordt momenteel verkend of het mogelijk is ook deze wrakken te laten verwijderen binnen het project.

Eveneens in het kader van de wederopbouw bracht ik een bezoek aan een ondernemer die gebruik maakt van financiering via het Enterprise Support Project (ESP). Dit project beoogt het stimuleren van MKB-activiteiten door het verstrekken van leningen en grants aan ondernemers. Dankzij dit project is de ondernemer in staat de ernstige schade aan zijn catamaran te herstellen zodat deze weer gecharterd kan worden en hij inkomen kan genereren. Het was goed om te zien wat het trustfonds via dit project kan betekenen voor ondernemers, zeker in tijden van crisis. Een ander project uit het trustfonds wederopbouw dat financiële steun verleent aan projecten van verschillende non-gouvernementele organisaties (NGO's) op het eiland is Resources for Community Resilience (R4CR). Doel van dit project is het versterken van het maatschappelijk middenveld op Sint Maarten ter ondersteuning van de wederopbouw en vergroting van de weerbaarheid van de lokale gemeenschap. Eind december 2020 zijn de eerste aanvragen voor projectfinanciering goedgekeurd. De tweede ronde

zal eerdaags worden gegund. Ik heb een multifunctioneel recreatiepark in Middle Region bezocht waar diverse organisaties aan hebben bijgedragen. De financiering heeft de realisatie van de speeltuin mogelijk gemaakt. De gemeenschap maakt actief gebruik van het recreatiepark. Daarnaast bracht ik een bezoek aan het Steelpan Music Program for Schools and Prison van de NGO Dow Musical Foundation (DMF). DMF ondervond duurzame schade na orkaan Irma, verloor steelpannen en kon niet voldoende inkomsten genereren uit lidmaatschapsbijdragen. De COVID-pandemie verergerde de situatie. Steelpan maakt deel uit van het cultureel erfgoed van Sint Maarten en is als zodanig een krachtig medium om een grote gemeenschap te bereiken. De financiering maakt het mogelijk extra stalen pannen aan te schaffen en steelpan-lessen te organiseren op twee openbare scholen, de gevangenis en de jeugdinrichting.

Tot slot bracht ik een bezoek aan de luchthaven waar ik geïnformeerd ben door het projectteam over de voorbereidingen voor en verloop van het aanbestedingsproces voor het herstel van de luchthaven. Naar verwachting zal in de zomer het contract worden getekend en kunnen de werkzaamheden 3 jaar na de start van dit project beginnen.

Mijn bezoek aan Sint Maarten had dus twee gezichten. Naast bemoedigende tekenen van hoop en veerkracht in de samenleving, bestaan er grote zorgen over de vraag of het bestuur in staat is noodzakelijke veranderingen duurzaam te borgen in het belang van de toekomst van de bevolking van Sint Maarten.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops